

необхідні умови та передумови єдиного економічного простору, єдиного культурного простору, створюється все те, що необхідно для забезпечення об'єднаності. Саме за допомогою правових засобів вдається подолати ті труднощі та складнощі, які неминучі при створенні нового за своїми якісними параметрами публічно-правового інтеграційного утворення, яким є Європейський Союз [4].

Європейський Союз має особливу правову природу, яка відрізняє його від міжнародних організацій і від держав. За своєю юридичною природою право Євросоюзу становить особливу, третю систему права, що діє поряд з міжнародним і внутрішнім правом. Право Євросоюзу має пріоритет порівняно з внутрішнім правом держав-членів, а деякі його норми мають пряму дію у внутрішніх правопорядках цих держав. Усе це надає праву Євросоюзу особливий характер, що відрізняє його як від права міжнародного, так і від права внутрішнього.

Список використаних джерел

1. Кравчук І. В. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС / І. В. Кравчук, М. В. Парапан. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. – 320 с.
2. Європейське право: право Європейського Союзу : підручник: у трьох кн. / за ред. В. І. Муравйов. – Київ : Ін Юре, 2015.
3. Муравйов В. І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика) / В. І. Муравйов. – Київ : Академ-Прес, 2002. – 425 с.
4. Энтин Л. М. Европейское право : учебник для вузов / Л. М. Энтин. – Москва : Издательство НОРМА, 2000. – 720 с.

Юринець Юлія Леонідівна,

Національний авіаційний університет,
кандидат юридичних наук, доцент

ДОТРИМАННЯ ВИМОГ РАДИ ЄВРОПИ ЯК ЧИННИК АДАПТАЦІЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Угода про асоціацію Україна-ЄС 2014 р. виходить з того, що з метою досягнення цілей асоціації Сторони повинні дотриму-

ватися міжнародно-правових вимог актів не тільки (а можливо, і не стільки) ЄС, скільки інших міжнародних актів. Так, у преамбулі до Угоди заявляється про відданість Сторін дотриманню всіх принципів і положень Статуту ООН, ОБСЄ, зокрема Гельсінського заключного акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 р., заключних документів Мадридської та Віденської конференцій відповідно 1991 та 1992 рр., Паризької хартії для нової Європи 1990 р., Загальної декларації прав людини ООН 1948 р. та Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – ЄКПЛ); зазначається, що Сторони ставлять на меті досягнення цілей у рамках ООН, ОБСЄ та Ради Європи (далі – РЄ).

Ключовою серед документів РЄ у сфері забезпечення прав громадян є ЄКПЛ. Згідно ч. 3 ст. 6 Договору про Європейський Союз (далі – ДЄС), основоположні права, що гарантуються ЄКПЛ і які впливають з конституційних традицій, спільних для держав-членів, є загальними принципами права Союзу. І. А. Грицяк [1, с. 12], аналізуючи відданість ЄС та країн-членів ЄС принципам і нормам ЄКПЛ, вважає її одним з основних складників *acquis communautaire*. М. М. Гнатовський [2], простежуючи співвідношення правових систем РЄ та ЄС, приходить до висновку про наявність об'єктивних зв'язків між цими двома складовими європейського правового простору як на стадії правотворення, так і на стадії правозастосування. Т. К. Хартлі зазначає, що усі держави-члени ЄС є сторонами ЄКПЛ, і, безумовно, усі права, що захищаються ЄКПЛ, захищаються ЄС [3, с. 152]. Нормативним підтвердженням цих позицій є, зокрема, те, що у Хартії основних прав ЄС компетенція і цілі, що витікають з ДЄС, виводяться, зокрема, з ЄКПЛ. М. М. Гнатовський вважає, що саме ЄКПЛ, а також Протоколи до неї, стали основою Хартії [2, с. 133], – Хартія підтверджує усі права індивіда, що впливають із спільних конституційних традицій держав-членів та їх міжнародних зобов'язань, які витікають, зокрема, з ЄКПЛ, соціальних хартій, що прийняті ЄС та РЄ, а також практики Суду ЄС та ЄСПЛ [2, с. 134].

Статут РЄ орієнтує держави-члени та організацію в цілому на пріоритет захисту прав людини. Так, згідно ст. 3 Статуту, «кожний член Ради Європи обов'язково повинен визнати принципи верховенства права та здійснення прав людини і основних свобод всіма особами, які знаходяться під його юрисдикцією». Права людини становлять невід'ємний компонент права РЄ, як і права в цілому. Натомість з початку існування ЄС його установчі договори не містили жодних конкретних положень стосовно прав людини. Однак участь усіх держав-членів ЄС у РЄ та їх відданість дотриманню прав людини так чи інакше поставило питання дотримання прав людини. Тому захист прав людини, заснований на ЄСКЛ, органічно вплітається у правопорядок ЄС [2, с. 124], перш за все завдяки тлумаченню з боку Суду ЄС.

Так, у 1969 р. Суд ЄС визначив, що розглядаючи основні права людини, які підлягають захисту, він враховуватиме міжнародні договори із захисту прав людини, зокрема ЄКПЛ. У 1977 р. Європейський Парламент, Комісія та Рада прийняли спільну декларацію, в якій наголосили на першорядному значенні, яке вони надають захисту основних прав згідно з ЄКПЛ. У 1992 р. у ст. F2 Маастрихтського договору було закріплено, що Союз поважає основні права, гарантовані ЄКПЛ та конституційними традиціями держав-членів, як загальні принципи права Співтовариства. До Амстердамської угоди 1997 р., одна з основних цілей якої – підвищення рівня захисту прав людини, були додані відповідні декларації та протоколи, які фактично містили велику кількість конкретних положень із захисту основних прав та свобод людини [2, с. 123–124].

Суд ЄС у низці випадків посилався на ЄКПЛ. У справі C-4/73 *Nold v. Commission* (1974 р.) Суд ЄС вирішив, що хоча ЄКПЛ не є складовою права ЄС, її положення повинні виконуватися. Тому будь-які заходи, ухвалені в межах ЄС, не будуть дійсними, якщо вони суперечать ЄКПЛ [4, кн. 1, с. 291].

Наступним кроком у визначенні співвідношення права РЄ з правом ЄС стало рішення Суду ЄС у справі *Rutili*. Не дивлячись на те, що позивач послався на низку індивідуальних прав, визнаний в актах Співтовариства, Суд ЄС вирішив розглядати зазна-

чені права як особливий прояв більш загальних основних принципів права Співтовариства, що, у свою чергу, закріплені у ЄКПЛ та протоколи до неї. Наразі ставиться питання про безпосереднє приєднання ЄС то РЄ [4, кн. 1, с. 290–302].

Обов'язковою умовою розгляду заявки будь-якої держави про вступ до ЄС є дотримання нею прав і свобод людини, визначених ЄКПЛ. Більше того, для реалізації прагнення зацікавленої країни відповідати Копенгагенським критеріям забезпечується надання додаткової цільової допомоги в рамках системного тристороннього співробітництва між РЄ, ЄС і цією зацікавленою країною, що, наприклад, для України передбачалося Планами дій РЄ для України на 2008-2011 рр. та на 2011–2014 рр.

Список використаних джерел

1. Грицяк І. А. Розвиток європейського управління в контексті впливу на державне управління в Україні : автореф. дис... д-ра юрид. наук : спец. 25.00.01 / І. А. Грицяк. – Київ, 2006. – 28 с.
2. Гнатовський М. М. Європейський правовий простір. Концепція та сучасні проблеми / М. М. Гнатовський. – Київ : Вид. дім «Промінь», 2005. – 224 с.
3. Хартли Т. К. Основы права Европейского сообщества. Введение в конституционное и административное право Европейского сообщества / Т. К. Хартли. – Москва : ЮНИТИ; Будапешт : COLPI, 1998. – 647 с.
4. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В.І. Муравйова. – Київ : Ін Юре, 2015. – Кн. 1. – 312 с. – Кн. 2. – 456 с. – Кн. 3. – 408 с.